

**FORMATION OF FOREIGN LANGUAGE WRITTEN SPEECH
COMPETENCE BY COLLEGE STUDENTS
WITH ELECTRONIC DIDACTIC TOOLS
ФОРМУВАННЯ КОМПЕТЕНЦІЇ ІНШОМОВНОГО ПИСЕМНОГО
МОВЛЕННЯ СТУДЕНТІВ ЗА ДОПОМОГОЮ ЕЛЕКТРОННИХ
ДИДАКТИЧНИХ ЗАСОБІВ**

Світлана КІЙКО, Юрій КІЙКО

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

s.kiyko@chnu.edu.ua, y.kiyko@chnu.edu.ua

ORCID ID 0000-0003-4964-7043, ORCID ID 0000-0002-2251-2811

DOI: <https://doi.org/10.31861/gph2021.831-832.85-96>

The article considers audiovisual technologies (AT) for written speech training in second language acquisition. The aim is to form and to develop written speech competence that includes different skills, abilities and knowledge of grammar and vocabulary, skills in reading, writing, audition. The research provides some ideas of the students' perception of AT such as the Internet, podcasts, blogs, video conferences, special mobile applications in the education process. The functional features of a video film in the training process and four stages of audiovisual education technology are described. To present the process of training, the pedagogical algorithms based on the structure of the knowledge acquisition process are developed according to the aims of viewing. The stages of AT realization (previewing, presentation, after-viewing, and actualization) are considered. An educational intervention using AT is developed and we investigate the effectiveness of audiovisual technology as a teaching method and the degree of knowledge acquisition of the language content proposed to students. To estimate the written speech competence level, we used the calculation of knowledge acquisition factor of training material.

A significant improvement was observed in the acquired knowledge of written speech training and AT were perceived to be effective in teaching German as a second language. Thus, the Internet teaching resources can contribute to the formation and development of the following competencies for students: foreign communicative competence, including linguistic, sociocultural, educational and cognitive components; communicative-cognitive abilities to search and select, generalize, classify, analyze and synthesize the information received; communicative skills to present and discuss the results of work with Internet resources; the ability to use Internet resources for acquaintance with the cultural and historical heritage of various countries and peoples; the ability to use resources to meet their information and educational interests and needs. Foreign language training based on AT positively influences students' performance and should play a leading role in the effective communicative competence formation and development.

Key words: written speech training, audiovisual technologies, linguistic, discursive, pragmatic, strategic and socio-cultural competences.

У статті розглянуто аудіовізуальні технології (АТ) для навчання писемного мовлення у процесі оволодіння німецькою як другою іноземною мовою. Метою дослідження є формування та розвиток компетентності писемного мовлення, що включає знання граматики і словникового запасу, навички читання, письма, аудіювання. Запропоновано методіку впровадження таких АТ, як Інтернет, подкасти, блоги, відеоконференції, мобільні додатки в навчальний процес. Описано функціональні особливості відеофільму в навчальному процесі та чотири етапи технології аудіовізуальної освіти. Розглянуто етапи реалізації АТ (попередній перегляд, презентація, перегляд та актуалізація), встановлено

ефективність АТ як методу навчання. Для оцінки рівня компетентності писемного мовлення обраховано фактори засвоєння навчального матеріалу.

Результати студії вказують на суттєве поліпшення якості знань студентів з писемного мовлення, що свідчить про ефективність застосування АТ у навчанні німецької як другої іноземної мови. Навчальні ресурси в Інтернеті можуть сприяти формуванню і розвитку низки компетентностей: іншомовна комунікативна компетентність, включаючи лінгвістичну, соціокультурну, освітню та пізнавальну складові; комунікативно-пізнавальні здібності до пошуку та відбору, узагальнення, класифікації, аналізу та синтезу отриманої інформації; комунікативні навички презентації та обговорення результатів роботи з Інтернет-ресурсами; можливість використання Інтернет-ресурсів для ознайомлення з культурною та історичною спадщиною інших країн та народів; здатність використовувати ресурси для задоволення своїх інформаційних й освітніх інтересів та потреб. Опанування іноземної мови на основі АТ позитивно впливає на загальну успішність студентів і повинно відігравати провідну роль у ефективному формуванні та розвитку комунікативної компетентності.

Ключові слова: іншомовне писемне мовлення, аудіовізуальні технології, лінгвістична, дискурсивна, прагматична, стратегічна і соціокультурна компетенції.

Вступ. Суспільно-політичні, економічні та соціальні зміни, що відбуваються в Україні останнім часом, спричиняють значні перетворення й в освітній сфері. Згідно із сучасними вимогами, студенти вишів повинні володіти необхідними компетенціями для здійснення різних видів діяльності, критичним мисленням і досвідом творчої діяльності, вміти користуватися новітніми інформаційно-комунікаційними технологіями (ІКТ) не тільки в особистих, але й у професійних цілях, зокрема, для укладання письмових повідомлень різної ступені складності. Огляд наукової літератури показує, що на сьогодні опрацьовано і різнобічно проаналізовано низку важливих аспектів навчання іноземного писемного мовлення (ІПМ), а саме: 1) зміст навчання ІПМ у немовних (О. Л. Колоницький, У. Штайнмюллер) і мовних вишах (О. В. Кудряшова, С. Ю. Ніколаєва); 2) набуття навичок ІПМ (Дж. Гармер, В. Коннор, П. Хегболдт); 3) способи використання ІКТ в освіті (О. С. Полат, І. В. Роберт); 4) практичні методики навчання іноземної мови за допомогою ІКТ у вузі на основі електронної пошти (В. Г. Апальков), веб-квесту (О. І. Багузіна), веб-форуму (А. К. Черкасов), корпусу текстів (П. В. Сисоєв, Т. А. Чернякова), інформаційно-освітнього середовища (Т. А. Баєва), технології *Web 2.0* (А. А. Драгунова); 5) шляхи і прийоми навчання ІПМ з використанням ІКТ у вишах на основі блог-технології (П. В. Сисоєв, А. В. Філатова), Вікі-технології (Ю. Ю. Маркова), цифрового лінгвістичного класу (Н. А. Шегай), сервісу *twitter* (О. В. Пустовалова), ресурсів Інтернету (І. М. Трушкова) тощо.

Аналіз наведених студій свідчить про те, що поза увагою залишилися питання формування компетенції ІПМ студентів за допомогою електронних дидактичних засобів з урахуванням умов дистанційного навчання. Недостатньо описані сутність і структурні компоненти компетенції ІПМ студентів, не визначений комплекс електронних дидактичних засобів при формуванні компетенції ІПМ, не встановлені підходи, принципи й організаційно-педагогічні умови навчання ІПМ за допомогою електронних

дидактичних засобів. Поглибленої уваги вимагає діагностичний інструментарій для виявлення рівня сформованості компетенції ПМ студентів. Необхідно також розробити практичні рекомендації для викладачів з використання електронних дидактичних засобів при формуванні компетенції ПМ. Усе наведене вище зумовлює *актуальність* нашої розвідки.

Об'єктом дослідження виступає процес формування компетенції ПМ студентів молодших курсів мовних факультетів при вивченні німецької мови як другої іноземної. *Предмет* дослідження – створення методики формування компетенції ПМ студентів мовних вузів за допомогою електронних дидактичних засобів. *Мета* дослідження передбачає розробку, обґрунтування та верифікацію методики формування компетенції ПМ студентів за допомогою електронних дидактичних засобів. Для досягнення вказаної мети в роботі поставлені такі завдання: 1) визначити суть і структурні компоненти компетенції ПМ, описати критерії, показники та рівні її сформованості; 2) розробити комплекс електронних дидактичних засобів і методичну систему його застосування при навчанні ПМ; 3) виявити етапи і розробити методику формування компетенції ПМ, що базується на інтегративному підході, та за допомогою засобів діагностики перевірити її ефективність експериментальним шляхом.

Методи дослідження. Для вирішення поставлених завдань використано такі методи: аналіз психолого-педагогічної, методичної і лінгвістичної літератури, інформаційних і освітніх ресурсів мережі Інтернет з проблеми дослідження; узагальнення вітчизняного і зарубіжного досвіду в досліджуваній галузі, анкетування, тестування, спостереження, педагогічний експеримент; кількісний і якісний аналіз результатів педагогічного експерименту. Дослідно-експериментальною базою дослідження став факультет іноземних мов Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича (студенти другого і третього курсів спеціальності «Англо-український переклад», які вивчають німецьку мову як другу іноземну).

На діагностично-прогностичному етапі визначено проблему, цілі і завдання дослідження, вивчено питання, пов'язані з організацією навчання і використанням електронних дидактичних засобів у процесі викладання німецької мови. На пошуково-практичному етапі розроблено методичну систему застосування електронних дидактичних засобів при навчанні ПМ, описано методику формування компетенції ПМ студентів з використанням електронних дидактичних засобів, а також визначено зміст експериментального навчання, спрямованого на формування компетенції ПМ студентів. Активна фаза дослідження відбувалася протягом трьох місяців, коли здійснено верифікацію розробленої методики шляхом її впровадження в практику викладання іноземної мови. На заключному етапі сформульовано висновки і рекомендації дослідження.

Компетенцію ПМ розглядаємо як одну зі складових комунікативної компетенції. Це поняття вживають поряд з термінами *письмо* і *писемне мовлення*, які розглянуто в контексті реалізації компетентнісного підходу. У лінгводидактиці закріпилося розуміння письма як: 1) знакової системи

фіксації мови, що дозволяє за допомогою графічних знаків передавати інформацію на відстані й фіксувати її в часі; 2) виду письмового повідомлення, що посилається з метою передачі інформації; 3) продуктивного виду мовної діяльності, що забезпечує вираження думок в графічній формі (*Щукин, 2007, с. 318-320*). Компетенція ІПМ включає в себе поняття писемне мовлення і розглядає його як базове. О. В. Кудряшова (*2007, с. 66-70*) виокремлюють п'ять її складових: лінгвістична, дискурсивна, прагматична, стратегічна і соціокультурна компетенції. Лінгвістична компетенція проявляється в коректному вживанні іноземної мови, що передбачає знання певних норм (фонологічних, морфологічних, синтаксичних, лексичних) і вміння дотримуватися їх у процесі комунікації. Дискурсивна компетенція передбачає володіння різними типами дискурсу, здатність зв'язувати одне висловлювання з іншим, а також логічно викладати думки в ситуації письмового спілкування. Вона охоплює вербальні, невербальні і паралінгвістичні знання, які дозволяють належним чином організовувати смисловий зміст усного та письмового тексту (*Scarcella et al., 1990, с. 159-161*). Прагматична компетенція полягає в умінні досягнути поставленої мети в письмовому спілкуванні за допомогою різних прийомів отримання та передачі інформації. Стратегічна компетенція охоплює уміння компенсувати нестачу мовних засобів у ході спілкування. Вона є сукупністю навичок і комунікативних умінь, що дозволяють вибирати і при потребі коригувати іншомовну модель письмового тексту. Соціокультурна компетенція передбачає володіння фоновими, країнознавчими та загальнокультурними знаннями певного народу, які відображають його культуру, побут і звичаї. Вона представлена знаннями етносоціокультурного фону ситуацій іншомовного письмового спілкування, ціннісних орієнтацій учасників письмового спілкування, комунікативно-мовленнєвого етикету письмової форми комунікації, лінгвокультурологічних особливостей логіко-композиційної побудови письмових текстів (*Шамов, 2012*).

Запропонована методична система має на меті сформувати у студентів компетенції ІПМ у сукупності мовних знань та мовленнєвих умінь для створення письмового іншомовного тексту. Вона передбачає тісну взаємодію між викладачем і студентом у процесі навчання ІПМ. Завдання викладача полягає у забезпеченні успішної інтеграції всіх елементів, що лежать в основі навчання ІПМ, а також успішності групової та міжособистісної комунікації студентів. Зміст навчання ІПМ представлено лінгвістичним, прагматичним, соціолінгвістичним, соціокультурним компонентами. Лінгвістичний компонент передбачає розвиток рецептивних навичок в усній і письмовій формах. Він здійснюється на основі листів-зразків іншомовного писемного мовлення, а також відеоуроків та інтерактивних вправ, які надсилаються кожному студенту. Прагматичний компонент методики спрямований на розвиток здатності студентів будувати висловлювання так, щоб була досягнута мета спілкування. Розроблена методика передбачає написання студентами електронних листів. Соціокультурний компонент визначає розвиток навичок національно-культурної соціальної і мовної поведінки носіїв

мови. Соціолінгвістичний компонент ставить за мету розвиток навичок підбору потрібних форм і способів вираження залежно від ситуації та комунікативних цілей. Студенти при формуванні письмових навичок повинні коректно визначати і застосовувати необхідний реєстр спілкування (особистий / діловий), вибираючи відповідні мовні звороти, граматичні конструкції та лексичні засоби.

Результати та обговорення. Розглянемо процес реалізації інтеграційного підходу на практиці. У завданні «відповісти на лист» студенту потрібно скласти і відправити адресату письмове повідомлення із врахуванням комунікативного завдання, соціокультурних та соціолінгвістичних норм іноземної мови, а також виконати творче завдання (підібрати світлину на певну тему тощо). Виконання цього завдання передбачає інтеграцію: 1) електронних дидактичних засобів: Інтернет-сервіси (електронна пошта, пошукові системи); Інтернет-ресурси (музика, зображення, інформація, відео); графічні файли (фотографії, цифрові малюнки); мультимедійні презентації; 2) видів мовної діяльності: прочитання надісланих листів, написання листів у відповідь, аудіювання (перегляд відео); 3) мовлення (монологічні висловлювання на основі матеріалу листа). Запропонована методика формування компетенції ПІМ студентів реалізована в 4 етапи: організаційно-установчий, тренувальний з опорою на зразок, продуктивно-творчий і рефлексивно-оцінний. Форми і види діяльності студентів на кожному етапі реалізації методики представлені в таблиці 1 (див. табл. 1).

Таблиця 1

Форми і види діяльності студентів на етапах реалізації методики навчання ПІМ

Етап	Дистанційні форми і види діяльності	Аудиторні форми і види діяльності
Організаційно-установчий етап		самооцінка вміння продукувати іншомовне письмове висловлювання; виконання тренувальних вправ; ознайомлення з мовними і організаційними особливостями неофіційного і ділового реєстрів писемного спілкування; виконання вправ на визначення реєстру письмового спілкування; ознайомлення з правилами електронної переписки
Тренувальний етап з опорою на зразок	читання листів-стимулів, надісланих викладачем; написання листів-відповідей особистого характеру з опорою на лист-стимул; виконання творчих завдань (підбір фотографій тощо); удосконалення лінгвістичної компетенції через перегляд відеоуроків і виконання інтерактивних вправ	обговорення підсумків дистанційних занять; складання монологічних висловлювань з опорою на зміст написаних листів і виконаних творчих завдань; самооцінка і взаємооцінка монологічних висловлювань
Продуктивно-творчий етап	читання листів-завдань, надісланих викладачем; написання неофіційних і ділових листів; виконання творчих завдань (цифровий малюнок тощо); удосконалення лінгвістичної компетенції через перегляд відео-уроків і виконання інтерактивних вправ	обговорення підсумків дистанційних занять; складання монологічних і діалогічних висловлювань з опорою на зміст написаних листів і виконаних творчих завдань; представлення творчих робіт; самооцінка і взаємооцінка монологічних і діалогічних висловлювань

Рефлексивно-оціночний етап	написання електронного відгуку про пророблену роботу німецькою мовою; виконання підсумкового творчого завдання (коллаж, презентація)	самооцінка вміння продукувати ПМ; порівняльний аналіз студентами вмінь і навичок до і після навчання ПМ за вказаною методикою; підсумковий виступ студентів з презентацією творчих завдань
----------------------------	--	--

На організаційно-установчому етапі основним видом діяльності студентів є виконання тренувальних вправ з формування умінь іншомовного письма; на тренувальному етапі – самостійне написання електронних листів особистого характеру з опорою на зразок, надісланий викладачем як лист-стимул; на продуктивно-творчому етапі – самостійне написання електронних особистих і офіційних листів, відповідно до надісланого викладачем завдання; на завершальному етапі – виконання підсумкових завдань, які мають рефлексивний характер. У рамках запропонованої методики визначено критерії сформованості компетенції ПМ студентів, які ми поділяємо на основні та допоміжні.

До основних відносимо критерії оцінювання, пов'язані з якістю продукування студентами ПМ: 1) володіння способами конструювання ПМ, відповідно до ситуації спілкування; 2) сформованість соціокультурної і соціолінгвістичної компетенції; 3) сформованість лінгвістичної компетенції. До допоміжних критеріїв відносимо високу навчальну мотивацію й адекватну самооцінку. Результатом реалізації запропонованої методики виступає сформованість компетенції ПМ студентів, яка визначається на основі середнього арифметичного значення показників за всіма згаданими вище критеріями. Ефективність реалізації методики перевірена дослідно-експериментальним шляхом.

У ході емпіричного дослідження виявлено варіаційні і константні умови проведення дослідно-експериментального навчання. До константних умов відносимо: 1) приблизно однакову наповнюваність груп (13-15 студентів); 2) приблизно однаковий вихідний рівень іноземної мови учнів експериментальної та контрольної груп; 3) однакову тривалість періоду вивчення іноземної мови; 4) однакову кількість годин, що відводяться на вивчення іноземної на тиждень; 5) однакові робочі програми вивчення другої іноземної мови; 6) однакові форми контролю. До варіаційних умов зараховуємо використання в експериментальній групі (ЕГ) методики формування компетенції ПМ студентів: у ході дистанційних занять лише студенти ЕГ виконували завдання зі складання різних видів писемного мовлення і пересилали їх викладачу з використанням соціальних мереж. Дослідно-експериментальна робота проходила в 4 етапи: зондувальний, констатуючий, формуючий і контрольний. На зондувальному етапі основним завданням було отримати необхідну інформацію з метою коригування процесу розробки навчальних матеріалів та реалізації ідей дослідно-експериментального навчання. Методами дослідження на зондувальному етапі стали анкетування і бесіда.

Метою констатуючого етапу була первинна діагностика рівня сформованості компетенції ПМ студентів, що передбачала вирішення таких завдань: 1) встановити показники за критеріями сформованості компетенції ПМ;

2) визначити методи діагностики сформованості компетенції ППМ, а також діагностичний інструментарій; 3) здійснити первинну діагностику рівня сформованості компетенції ППМ в контрольній групі (КГ) і ЕГ. У процесі вирішення першого завдання констатуючого етапу визначено показники і рівні сформованості компетенції ППМ студентів. Кожному показнику присвоєні бали з метою уніфікації отриманих результатів (див. табл. 2).

Таблиця 2

Критерії сформованості компетенції іншомовного писемного мовлення

Основні критерії		Бали
Критерій 1: Володіння способами конструювання ППМ відповідно до ситуації спілкування		
показники	зміст листа цілком відповідає завданням, вибраний вірний реєстр спілкування, дотримані прийняті в мові норми мовної поведінки і культури спілкування	3
	зміст листа не в повній мірі відповідає завданням (не розкрито більше одного аспекту), трапилися порушення реєстра спілкування або прийнятих в мові норм мовної поведінки і культури спілкування	2
	зміст листа не відповідає завданням (не розкрито більшість аспектів), обраний невірний реєстр спілкування.	1
Критерій 2: Сформованість соціокультурної і соціолінгвістичної компетенції		
показники	100-89 % правильних відповідей (високий рівень)	4
	75-88 % правильних відповідей (середньо-високий рівень)	3
	60-74 % правильних відповідей (середній рівень)	2
	59-40 % правильних відповідей (середньо-низький рівень)	1
	39% і менше правильних відповідей (низький рівень)	0
Критерій 3: Сформованість лінгвістичної компетенції (мовне оформлення тексту)		
показники	словниковий запас і граматичні структури відповідають поставленому завданню; лексичні і граматичні помилки практично відсутні (допускається не більше двох лексико-граматичних різнотипних помилок)	3
	є лексичні і граматичні помилки, що не ускладнюють розуміння змісту написаного (не більше 5-ти різнотипних лексико-граматичних помилок)	2
	є численні різнотипні лексико-граматичні помилки (6 і більше)	1
Допоміжні критерії		
Критерій 4: Висока навчальна мотивація		
показники	вибрано 100%-90% мотивів з переліку (високий рівень)	4
	вибрано 89%-80% мотивів з переліку (середньо-високий рівень)	3
	вибрано 79%-70% мотивів з переліку (середній рівень)	2
	вибрано 69%-50% мотивів з переліку (середньо-низький рівень)	1
	вибрано 49% і менше мотивів з переліку (низький рівень)	0
Критерій 5: Адекватна самооцінка		
показ.	адекватна самооцінка	3
	незначно завищена / занижена	2
	неадекватно висока / низька	1
Максимальна кількість балів		17

Виходячи з максимальної кількості балів, які можуть набрати студенти за всіма критеріями, виокремлено рівні сформованості компетенції ППМ, наведені в таблиці 3 (див. табл. 3). У ході вирішення другого завдання констатуючого етапу

визначено методи діагностики сформованості рівня компетенції ПІМ студентів і проведена її первинна діагностика. Основними методами діагностики стали аналіз письмових робіт, тестування та анкетування. Студентам запропоновано написати особистого листа у відповідь на лист-стимул. З метою виявлення рівня сформованості соціокультурної і соціолінгвістичної компетенції студентів ми розробили тестові завдання, націлені на виявлення знання студентами загальновідомих соціокультурних і соціолінгвістичних реалій. З метою визначення самооцінки студентів застосована тестова методика «Дослідження самооцінки за допомогою процедури рангування» Б. А. Сосновського (цит. за Реан, 2001, с. 44-45).

Результати первинної діагностики студентів КГ і ЕГ на визначення рівня сформованості компетенції ПІМ представлені на рис. 1 (див. рис. 1), де наведено середні значення показників обох вибірок за всіма критеріями сформованості компетенції ПІМ.

Таблиця 3

Співвідношення балів і рівнів сформованості компетенції ПІМ студентів		
Рівень	% від максимуму	Бали
Високий	100-90	17-14
Середньо-високий	89-80	13-12
Середній	79-70	11-9
Середньо-низький	69-50	8-7
Низький	49 і менше	6 і менше

Зображені на рис. 1 результати первинної діагностики рівня сформованості компетенції ПІМ студентів КГ і ЕГ свідчать про те, що студенти в обох вибірках мають приблизно однаковий рівень сформованості вказаної компетенції. Найвищі результати отримані за критеріями 1 «Вирішення комунікативного завдання» і 5 «Адекватна самооцінка». Певні проблеми в студентів викликали тестові завдання на визначення рівня сформованості соціокультурної і соціолінгвістичної компетенції (критерій 2).

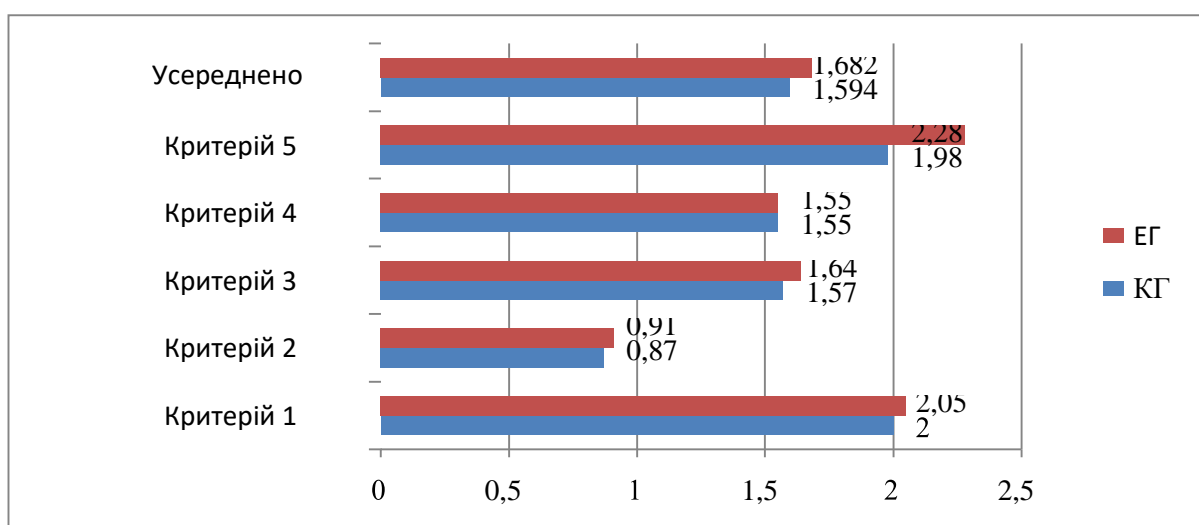

Рис. 1 Порівняльний аналіз середніх значень показників студентів КГ та ЕГ за критеріями сформованості компетенції ПІМ

На рис. 2 представлено порівняльний аналіз показників сформованості компетенції ПІМ студентів КГ та ЕГ за рівнями, отриманими на констатуючому етапі експерименту (див. рис. 2).

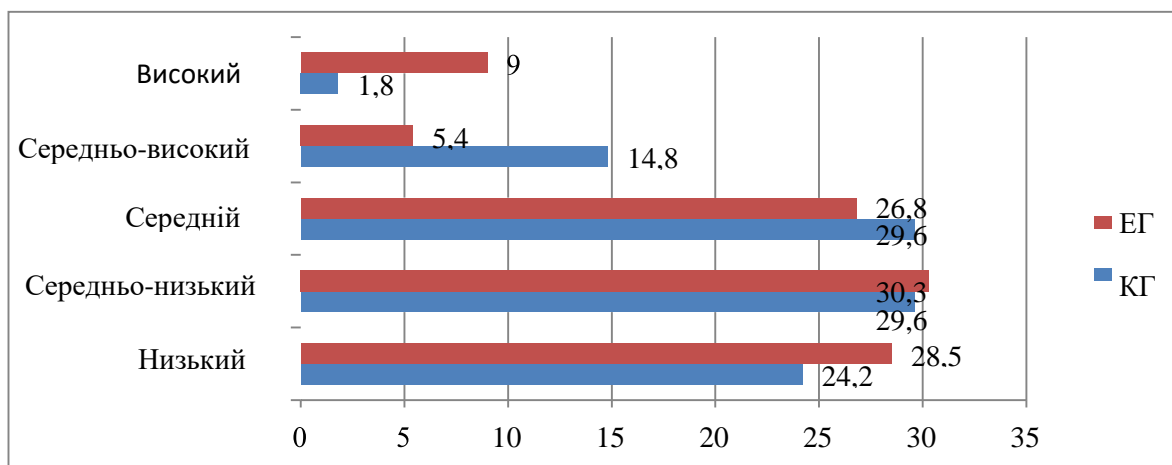

Рис. 2 Порівняльний аналіз рівнів сформованості компетенції ПІМ студентів КГ та ЕГ (у % від кількості студентів; стан до навчання)

Наведені дані свідчать про те, що більшість студентів обох вибірок (більше 80%) до реалізації дослідно-експериментальної роботи перебували на рівнях сформованості компетенції ПІМ від середнього до низького. Високий і середньовисокі рівні були виявлені лише в 16% студентів КГ і в 14% студентів ЕГ. Середній бал за всіма критеріями склав 8,4 бала, що становить 49 % виконання і відповідає середньо-низькому рівню сформованості компетенції ПІМ. Метою формуючого етапу стала реалізація методики формування компетенції ПІМ за допомогою електронних дидактичних засобів, її впровадження в освітній процес. Запропонована методика реалізована в чотири етапи: 1) організаційно-установчий; 2) тренувальний з опорою на зразок; 3) продуктивно-творчий; 4) рефлексивно-оцінний етапи.

Метою організаційно-установчого етапу було ознайомлення студентів з правилами написання листів з урахуванням реєстру спілкування. На цьому етапі студенти здійснили самооцінку вміння продукувати письмове висловлювання методом шкалювання, виконали тренувальні вправи на розширення і скорочення речень, заповнення пропусків відсутніми словами, конструювання речень тощо, познайомилися з наявними реєстрами письмового спілкування, навчилися визначати реєстр письмового спілкування, познайомилися з правилами електронного листування. Завершило цей етап заняття, на якому студенти обговорювали підсумки занять, створювали монологічні висловлювання з опорою на зміст написаних листів, здійснювали самооцінку своєї діяльності і взаємооцінку монологічних висловлювань один одного з використанням бланків оцінки, знайомилися з завданнями наступного етапу.

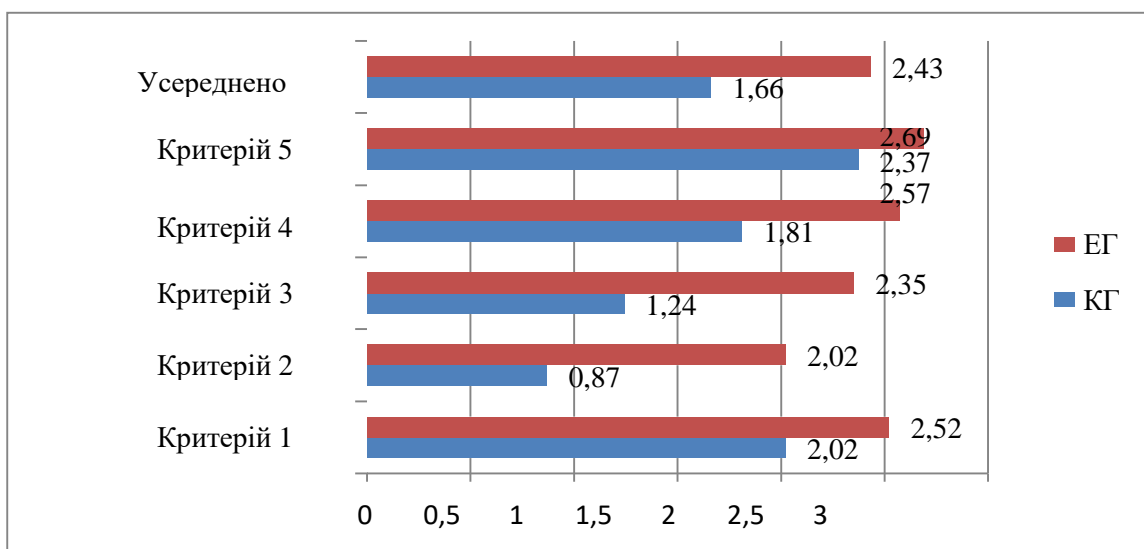
Метою продуктивно-творчого етапу було навчання продукування письмових висловлювань з урахуванням різних реєстрів спілкування. На цьому етапі студенти читали листи-завдання, писали листи-відповіді згідно з отриманим завданням (наприклад, написати лист людині на фотографії, правильно вибравши реєстр спілкування), виконували творчі завдання (наприклад, намалювати логотип або емблему), дивилися мовні відео-уроки, виконували інтерактивні мовні вправи, посилення на які надіслав викладач, створювали монологічні висловлювання з опорою на зміст написаних листів,

представляли свої творчі роботи, здійснювали самооцінку своєї діяльності і взаємооцінку монологічних висловлювань один одного з використанням бланків оцінки.

Метою рефлексивно-оцінного етапу було вдосконалення комунікативної та оціночної компетенцій студентів, в ході якого студенти писали відгук про виконану роботу, виконували підсумкове творче завдання (колаж, мультимедійна презентація, малюнок), що відбиває результати іншомовної мовленнєвої діяльності, здійснили самооцінку вміння продукування ППМ методом шкалювання, провели порівняльний аналіз результатів самооцінки до і після реалізації розробленої програми навчання, виступили перед групою за підсумками навчання та з презентаціями творчих робіт.

Метою контрольного етапу дослідно-експериментального навчання виступає підсумкове визначення рівня сформованості компетенції ППМ студентів після реалізації програми дослідно-експериментального навчання. Основними засобами діагностики, як і на констатуючому етапі експерименту, стали аналіз письмових робіт студентів, тестування та анкетування. На рис. 3 представлено

Рис. 3 Порівняльний аналіз середніх значень результатів студентів КГ та ЕГ за критеріями сформованості компетенції ППМ на контрольному етапі

порівняльний аналіз середніх значень результатів студентів обох вибірок за всіма критеріями на контрольному етапі.

На рис. 4 наведено порівняльний аналіз показників сформованості компетенції ППМ студентів КГ та ЕГ за рівнями, отриманий на контрольному етапі експерименту. Наведені на рисунку 4 дані дозволяють констатувати, що більшість студентів ЕГ після реалізації дослідно-експериментальної роботи показали рівень сформованості компетенції ППМ від середнього до високого. У більшості студентів КГ на контрольному етапі виявлено рівень сформованості компетенції ППМ від середнього до низького. Середній бал студентів ЕГ за всіма критеріями склав 12,1, що відповідає 71% виконання і загальному середньо-високому рівню сформованості компетенції ППМ. Середній бал студентів КГ за всіма критеріями склав 8,6 бала (50 %

виконання), який відповідає загальному середньо-низькому рівню сформованості компетенції ПМ.

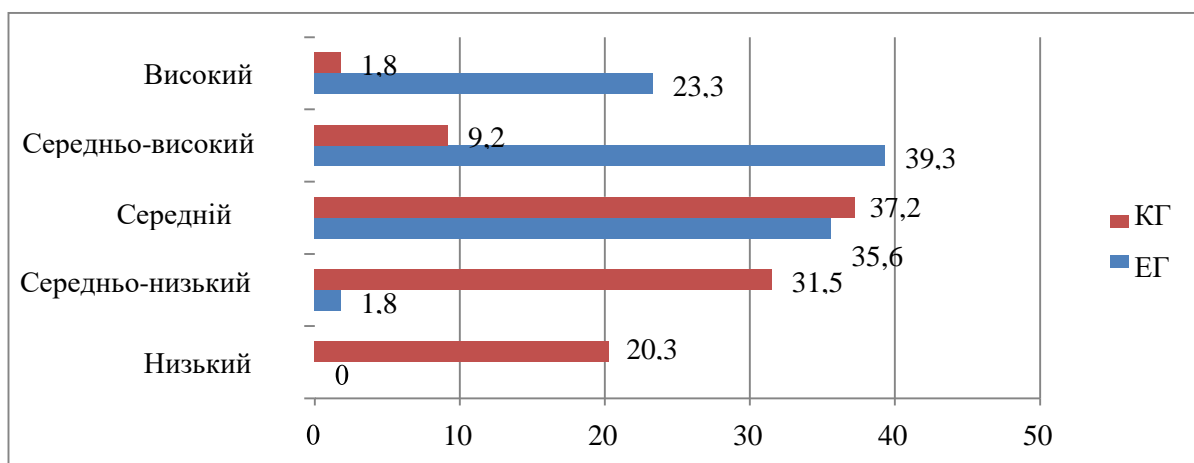

Рис. 4 Порівняльний аналіз рівнів сформованості компетенції ПМ студентів КГ та ЕГ (у %) на контрольному етапі (після навчання)

Таким чином, результати контрольного етапу експерименту показують, що студенти ЕГ мають відчутно вищий, порівняно зі студентами КГ, рівень сформованості компетенції ПМ за всіма критеріями, що дозволяє зробити висновок про ефективність розробленої нами методики.

Висновки. Дослідження дозволяє зробити такі висновки: компетенція ПМ є полікомпонентною структурою, що включає лінгвістичний, прагматичний, соціолінгвістичний та соціокультурний компоненти. Для розвитку кожного з компонентів запропоновано сукупність прийомів і вправ, що реалізуються із застосуванням комплексу електронних дидактичних засобів (Інтернет-сервісів, графічних файлів, мультимедійних презентацій). Методика поетапного формування компетенції ПМ за допомогою електронних дидактичних засобів базується на низці підходів (інтегративний, комунікативний, системний) і включає 4 етапи: 1) виконання тренувальних вправ; 2) самостійне написання електронних листів особистого характеру з опорою на зразок; 3) самостійне написання електронних неофіційних і офіційних листів відповідно до завдання, надісланим викладачем у листі-завданні; 4) виконання підсумкових завдань, які мають рефлексивний характер. Результати проведеного експерименту підтверджують позитивну динаміку показників рівня сформованості компетенції ПМ студентів за всіма критеріями: володіння способами конструювання ПМ відповідно до ситуації спілкування; сформованість соціокультурної і соціолінгвістичної компетенції; сформованість лінгвістичної компетенції; висока навчальна мотивація; адекватна самооцінка.

До завдань подальшого дослідження входить перевірка і, за потреби, оптимізація запропонованої методики формування компетенції писемного мовлення із допомогою інших новітніх медійних дидактичних засобів.

Список літератури

Кудряшова О. В. Компоненты коммуникативной компетенции при обучении письменной речи. *Вестник ЮУрГУ*. 2007. № 15. С. 12–17.

- Реан А. А. Практическая психодиагностика личности. СПб. : Изд-во С.-Петербур. ун-та, 2001. 224 с.
- Шамов А. Н. Методика обучения иностранным языкам : теоретический курс. Нижний Новгород : НГЛУ им. Н. А. Добролюбова, 2012. 288 с.
- Щукин А. Н. Лингводидактический энциклопедический словарь: более 2000 единиц. М. : Астрель, 2007. 746 с.
- Scarcella R., Andersen E. S., Krashen S. D. Discourse competence. *Developing Communicative Competence in a Second Language*. Boston : Heinle&Heinle Publishers, 1990. P. 159–161.

References

- Kudriashova, O. V. (2007). Komponenty kommunikativnoi kompetentsii pri obuchenii pismennoi rechi [Components of communicative competence in teaching writing]. *Vestnyk YuUrHU*, 15, 12–17.
- Rean, A. A. (2001). *Prakticheskaia psikhodiagnostika lichnosti* [Practical psychodiagnostics of personality]. S.-Petersburg.: S.-Peterb. universitet.
- Shamov, A. N. (2012). *Metodika obucheniia inostrannym iazykam: teoreticheskii kurs* [Methods of foreign language teaching: theoretical course]. Nizhnii Novgorod: NGLU im. N.A. Dobroliubova.
- Shchukin, A. N. (2007). *Lingvodidakticheskii entsiklopedicheskii slovar* [Linguodidactic encyclopedic Dictionary]. Moscow: Astrel.
- Scarcella, R., Andersen, E. S., & Krashen, S. D. (1990). *Discourse competence. Developing Communicative Competence in a Second Language*. Boston: Heinle&Heinle Publishers, 159–161.